

DOI : 10.33274/2079-4835-2023-27-2-61-69

УДК 349.22 – 055.2

Шульженко І. В.,
канд. юрид. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг,
Україна, e-mail: shulzhenko@donnuet.edu.ua
ORCID: 0000-0002-0414-6686

СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ

UDC 349.22 – 055.2

Shulzhenko I. V.,
PhD in Juridical sciences,
Associate Professor

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk National University of
Economics and Trade, Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: shulzhenko@donnuet.edu.ua
ORCID: 0000-0002-0414-6686

SOCIAL ASSISTANCE FOR INTERNALLY DISPLACED PERSONS: PROBLEMS OF IMPLEMENTATION AND EFFICIENCY

Мета. Дослідження проблеми реалізації та ефективності соціальної допомоги, що надається внутрішньо переміщеним особам в Україні.

Методи. Вирішення поставлених завдань здійснювалось за допомогою використання таких методів, як аналіз та узагальнення наукової, науково-популярної літератури та нормативно-правових актів які надають певні матеріальні пільги внутрішньо переміщеним особам в Україні.

Результати. Автор обґрунтовує та аналізує ефективність соціальної допомоги, яка надається внутрішньо переміщеним особам, та пропонує застосувати певні зміни та доповнення в чинне законодавство, яке регулює процедуру нарахування, визначення і виплати соціальної допомоги внутрішньо переміщеним особам в Україні, а саме скасувати певні норми, які позбавляють права внутрішньо переміщених осіб на отримання соціальної допомоги.

По-перше, скасувати частину 3 пункту 7 Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 20 березня 2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», яка передбачає підставою для відмови у наданні соціальної допомоги внутрішньо переміщеній особі наявність на депозитному банківському рахунку (рахунках) у такої особи коштів у загальній сумі, що перевищує 100 тис. гривень.

По-друге, скасувати частину 4 пункту 7 «Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 20 березня 2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», яка передбачає підставою для відмови у наданні соціальної допомоги внутрішньо переміщеній особі здійснення такою особою операції з купівлі безготівкової та/або готівкової іноземної валюти (крім валюти, отриманої від благодійних організацій або придбаної для оплати медичних (у тому числі реабілітаційних, протезування) соціальних та/або освітніх послуг), а також банківських металів на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень.

По-третє, скасувати частину 2 пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб» № 709 від 11 липня 2023 р., яка

передбачає підставою для відмови у наданні соціальної допомоги внутрішньо переміщеній особі виїзд такої особи за кордон.

На думку автора такі норми по-перше приносять негативний економічний ефект, а по-друге позбавляють внутрішньо переміщених осіб матеріальної підтримки у дуже скрутний для них час.

Ключові слова: соціальна допомога, пільги, переваги, соціальні та правові гарантії, внутрішньо переміщені особи

Постановка проблеми. Після окупації Росією Автономної Республіки Крим та деяких регіонів Донецької і Луганської областей у 2014 році багато громадян України були вимушені покинути свої домівки і переміститися в інші регіони України. Такі громадяни отримали статус внутрішньо переміщених осіб (далі ВПО).

24 лютого 2023 року після повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну почався другий етап російсько-української війни, в результаті якого утворилася ще більша кількість внутрішньо переміщених осіб в Україні. Варто зазначити, що внутрішньо переміщені особи на новому місці проживання зазнали певних матеріальних і моральних труднощів і тому потребують певної підтримки від держави.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню правового регулювання надання додаткових юридичних гарантій внутрішньо переміщеним особам, які отримали статус ВПО до повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну були присвячені праці таких науковців як Є. Микитентко [1, с. 173–176], І. Козинець, Л. Шестак [2, с. 258–261], але проблемі ефективності соціальної допомоги, що надається внутрішньо переміщеним особам, які отримали такий статус після 24 лютого 2023 року не було надано достатньої уваги.

Невирішені раніше проблеми. Хоча в науковій літературі і містяться публікації, щодо правового і соціального захисту внутрішньо-переміщених осіб, на даний час існує досить невелика кількість наукових досліджень, які б комплексно охоплювали проблему ефективності соціальної допомоги, що надається внутрішньо переміщеним особам в Україні після 24 лютого 2023 року.

Метою статті є обґрунтування і аналіз соціальної допомоги, що надається внутрішньо переміщеним особам в Україні після 24 лютого 2023 року, а також внесення пропозицій щодо удосконалення соціального і правового захисту внутрішньо переміщених осіб.

Виклад основного матеріалу дослідження. За даними Міністерства соціальної політики України після 24 лютого 2022 року кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб в країні досягла 4,9 млн осіб [3].

Законодавство України, що надає певні соціальні і правові гарантії та пільги внутрішньо переміщеним особам складається з:

- 1) Конституції України;
- 2) законів України таких як:
 - Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII;
 - Закон України «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» від 16.09.14р. № 1680-VII;
 - Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.14р. N 1669-VII;
 - Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 24.12.15р. № 921-VIII;
 - Закон України «Про житловий фонд соціального призначення» від 12.01.2006 р. № 3334-IV;
- 3) постанов Кабінету Міністрів України таких як:
 - Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам № 332 від 20 березня 2022 р. № 332;

- Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб № 709 від 11 липня 2023 р.
- Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо врегулювання окремих питань стосовно внутрішньо переміщених осіб № 1226 від 21 листопада 2023 р.

Вищеперераховані нормативно-правові акти покликані забезпечувати додатковий правовий і соціальний захист та додаткові правові і соціальні гарантії для внутрішньо переміщених осіб.

З метою фінансової підтримки та соціального захисту внутрішньо переміщених осіб 1 жовтня 2014 р. Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова № 505 Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Відповідно до цієї постанови було встановлено щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг. А також затверджений Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

«Грошова допомога надавалася внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, а також внутрішньо переміщеним особам, житло яких зруйновано або стало непридатним для проживання внаслідок проведення антитерористичної операції або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації, їх дітям, які народилися після дати початку проведення антитерористичної операції, тимчасової окупації або заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації та взяті на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органах з питань соціального захисту населення міських, районних у містах (у разі утворення) рад (далі - уповноважені органи), з дня звернення за її призначенням по місяць зняття з такого обліку включно, але не більше ніж на шість місяців» [4].

Відповідно до п. 3 постанови Кабінету міністрів України № 505 Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг «Грошова допомога внутрішньо переміщеним особам призначалася на сім'ю та виплачувалася одному з її членів за умови надання письмової згоди у довільній формі про виплату йому грошової допомоги від інших членів сім'ї (далі - уповноважений представник сім'ї) у таких розмірах:

для осіб, які отримують пенсію, та інших осіб, які досягли пенсійного віку (крім осіб з інвалідністю), дітей, осіб, які досягли 18-річного віку та продовжують навчання за денною формою в закладах освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної) або вищої освіти, до закінчення таких закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, - 1000 гривень на одну особу (члена сім'ї);

для осіб з інвалідністю I групи та дітей з інвалідністю – 130 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

для осіб з інвалідністю II групи – 115 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;

для осіб з інвалідністю III групи – прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність;

для працездатних осіб – 442 гривні на одну особу (члена сім'ї).

Загальний розмір допомоги на сім'ю розраховувався як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не міг перевищувати 3000 гривень, для сім'ї, до складу якої входить

одна особа з інвалідністю або дитина з інвалідністю, – 3400 гривень, для багатодітної сім'ї – 5000 гривень. Загальний розмір допомоги на сім'ю, до складу яких входять двоє і більше осіб з інвалідністю (дітей з інвалідністю), максимальним розміром не обмежувався» [4].

Але повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2023 року і як наслідок бойові дії з використанням важкої артилерії та авіації спричинило дуже великі руйнування житлового фонду в Україні. Багато громадян України залишилися без житла, особистого майна, заощаджень і вимушені були переїжджати в іншу місцевість та шукати тимчасове орендоване житло за яке потрібно платити певні кошти.

І тому для більш ефективного соціального та правового захисту внутрішньо переміщених осіб Кабінетом Міністрів України 20 березня 2022 р. була прийнята постанова № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам», якою затверджено «Порядок надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам». Відповідно до вищевказаного порядку були змінені умови і розміри грошової допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам.

Так згідно з п. 2. Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 20 березня 2022 р. № 332 Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам:

«З 1 серпня 2023 р. допомога призначається на шість місяців внутрішньо переміщеній особі, яка вперше звернулася за призначенням допомоги, та виплачується щомісяця внутрішньо переміщеній особі або уповноваженій особі на внутрішньо переміщену особу у випадку недієздатності отримувача або дитину (далі - уповноважена особа) у такому розмірі:

для осіб з інвалідністю та дітей – 3000 гривень;

для інших осіб – 2000 гривень.

Допомога призначається на кожну внутрішньо переміщену особу (далі - отримувач), відомості про якого включено до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Допомога призначається за повний місяць, у якому уповноважена особа звернулася за її наданням, незалежно від дати такого звернення.

З 1 листопада 2023 р. допомога призначається на шість місяців на сім'ю, яка вперше звернулася за призначенням допомоги, та виплачується щомісяця одному з членів сім'ї (далі – уповноважена особа) у такому розмірі:

для осіб з інвалідністю та дітей – 3000 гривень;

для інших осіб – 2000 гривень.

Допомога призначається на кожного члена сім'ї (далі – отримувач), відомості про якого включено до Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб.

Допомога призначається за повний місяць, у якому уповноважена особа звернулася за її наданням, незалежно від дати такого звернення» [5].

Тобто розмірі фінансової допомоги було збільшено, але Кабінет Міністрів України застосував і певні умови при яких допомога не призначається або взагалі не виплачується внутрішньо переміщеній особі.

Так згідно з п. 7. Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 20 березня 2022 р. № 332 Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам:

«Допомога не призначається/не виплачується внутрішньо переміщеній особі, яка вперше звертається за її призначенням, починаючи з 1 серпня 2023 р., якщо протягом трьох місяців перед зверненням або під час її отримання:

1) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, придбано транспортний засіб (механізм), що підлягає реєстрації в установленому законодавством порядку, з року випуску якого минуло менш як п'ять років (крім мопеда або причепа).

При цьому не враховуються мотоцикли, вартість яких на дату набуття права власності не перевищує тринадцяти розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, на 1 січня року, з якого призначається допомога; самостійно зібрані транспортні засоби; транспортні засоби, придбані особою з інвалідністю I та II групи; одержані безоплатно чи придбані на пільгових умовах через органи соціального захисту населення/одержані через благодійні організації, у тому числі за рахунок грошової допомоги на придбання автомобіля; транспортні засоби, які перебувають у розшуку у зв'язку з незаконним заволодінням або фізично знищені, що підтверджується відповідними документами, а також транспортні засоби, придбані батьками-вихователями дитячих будинків сімейного типу, багатодітними сім'ями та сім'ями з дітьми з інвалідністю, сім'ями з особами з інвалідністю I та II групи, які досягли 80-річного віку;

2) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, здійснено на суму, що перевищує 100 тис. гривень, купівлю земельної ділянки, квартири (будинку) (крім житла, розташованого на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, зазначених у переліку територій, щодо яких не визначено дати завершення бойових дій (припинення можливості бойових дій) або тимчасової окупації, якщо купівля була здійснена до дати включення до переліку територій активних бойових дій, можливих бойових дій або тимчасової окупації, або житла, яке зруйновано), іншого нерухомого майна, цінних паперів та інших фінансових інструментів, віртуальних активів (у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення"), оплачено (одноразово) інші товари довгострокового вжитку (крім автомобілів, будівельних матеріалів, якщо в особи пошкоджено/знищено житло) або оплачено (одноразово) будь-які роботи або послуги (крім будівельних, якщо в особи пошкоджено/знищено житло, медичних, освітніх та житлово-комунальних послуг згідно із соціальною нормою житла);

3) внутрішньо переміщена особа, яка звертається за допомогою на проживання, або є отримувачем допомоги, на 1 число місяця, з якого призначається допомога, або на 1 число кожного місяця, в якому отримується допомога, має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти в загальній сумі, що перевищує 100 тис. гривень, або облігації внутрішньої державної позики, строк погашення яких настав або визначений моментом пред'явлення вимоги, на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень;

4) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, здійснила операції з купівлі безготівкової та/або готівкової іноземної валюти (крім валюти, отриманої від благодійних організацій або придбаної для оплати медичних (у тому числі реабілітаційних, протезування) соціальних та/або освітніх послуг), а також банківських металів на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень;

5) внутрішньо переміщена особа, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, на 1 число місяця, з якого призначається допомога, або на 1 число кожного місяця, в якому отримується допомога, має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, що розташоване на територіях, не включених до переліку територій, або територіях, включених до переліку територій, щодо яких визначено дату завершення бойових дій (припинення можливості бойових дій) або тимчасової окупації (крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що документально підтверджується органом місцевого самоврядування, або інформації (за технічної можливості), внесеної до Реєстру пошкодженого та знищеного майна, або житлового приміщення (частини житлового приміщення площею менш як 13,65 кв. метра на одного члена сім'ї), або житлового приміщення (частини житлового приміщення, придбаного за кошти, отриманого на підставі договору кредиту, якщо перший внесок, сплачений уповноваженою особою або отримувачем, становив менш як 100 тис. гривень);

б) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, здійснила купівлю квартири (будинку) за рахунок коштів, виділених з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 719 “Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей” (Офіційний вісник України, 2016 р., № 83, ст. 2742; 2017 р., № 22, ст. 605), від 28 березня 2018 р. № 214 “Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які брали участь у бойових діях на території інших держав, а також членів їх сімей” (Офіційний вісник України, 2018 р., № 29, ст. 1029), від 18 квітня 2018 р. № 280 “Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України” (Офіційний вісник України, 2018 р., № 35, ст. 1231) і від 20 лютого 2019 р. № 206 “Питання забезпечення житлом деяких категорій осіб, які брали участь в Революції Гідності, а також членів їх сімей” (Офіційний вісник України, 2019 р., № 24, ст. 845) (крім осіб, у яких квартира/будинок розташований на територіях, включених до переліку територій, крім територій, для яких визначено дати завершення бойових дій).

7) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, перебувала та після переміщення перебуває на повному державному утриманні в будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку-інтернаті, психоневрологічному інтернаті, будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, спеціальному будинку-інтернаті системи соціального захисту населення;

8) внутрішньо переміщеною особою, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, перебувала та після переміщення перебуває на повному державному утриманні в школі-інтернаті, закладі спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) спрямування;

9) внутрішньо переміщена особа, яка звертається за допомогою на проживання або є отримувачем допомоги, відбуває покарання в місцях позбавлення волі» [5].

Крім того відповідно до постанови Кабінету Міністрів України Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб № 709 від 11 липня 2023 р. з 1 серпня 2023 р. виплата допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам (далі – допомога), які перемістилися з територій, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією та яким допомогу було призначено відповідно до Порядку надання допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 березня 2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» (Офіційний вісник України, 2022 р., № 26, ст. 1418), продовжується автоматично на один шестимісячний період. Виплата допомоги не продовжується особам, які:

«- перебувають за кордоном більш як 30 календарних днів підряд (до 30-денного періоду перебування за кордоном не включаються дні службового відрядження, оздоровлення дітей, стажування, лікування, реабілітації, що підтверджується відповідними документами, зокрема за запрошенням приймаючої сторони, а також дні перебування за кордоном з таких причин, як смерть членів сім'ї особи та її родичів, догляд за хворою дитиною віком до 18 років, перебування у закладах охорони здоров'я, судових та правоохоронних органах, у зв'язку з якими особа не за власним бажанням не могла повернутися з-за кордону та може підтвердити такі обставини документально);

- відбувають покарання в місцях позбавлення волі;

- були засуджені за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого статтями 109, 110, 111 або частинами третьою - восьмою статті 111-1 Кримінального кодексу України, або оголошені в розшук у разі отримання такої інформації про осіб структурним підрозділом з питань соціального захисту населення районної, районної у м. Києві державної адміністрації,

виконавчого органу міської, районної у місті (у разі її утворення) ради (далі – орган соціального захисту населення) від правоохоронних органів;

- повернулися до покинутого місця проживання на територіях, включених до переліку територій, щодо яких не визначено дати завершення бойових дій (припинення можливості бойових дій) або тимчасової окупації» [6].

Також постанова Кабінету Міністрів України Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених осіб № 709 від 11 липня 2023 р. передбачає що з 1 вересня 2023 р. виплата допомоги припиняється внутрішньо переміщеним особам, зазначеним у пункті 1 цієї постанови, якщо за результатами верифікації встановлено, що після набрання чинності цієї постанови:

«1) внутрішньо переміщена особа придбала транспортний засіб (механізм), що підлягає реєстрації в установленому законодавством порядку, з року випуску якого минуло менш як п'ять років (крім мопеда або причепа).

2) внутрішньо переміщена особа здійснила на суму, що перевищує 100 тис. гривень, купівлю земельної ділянки, квартири (будинку) (крім житла, отриманого або придбаного за рахунок державного чи місцевого бюджету), іншого нерухомого майна, цінних паперів та інших фінансових інструментів, віртуальних активів (у значенні, наведеному в Законі України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення”), інших товарів довгострокового вжитку (крім будівельних матеріалів, якщо в особи пошкоджено/знищено житло, та автомобілів) або оплатила (одноразово) будь-які роботи чи послуги (крім будівельних, якщо в особи пошкоджено/знищено житло, медичних, освітніх та житлово-комунальних послуг згідно із соціальною нормою житла);

3) внутрішньо переміщена особа має на депозитному банківському рахунку (рахунках) кошти у загальній сумі, що перевищує 100 тис. гривень, або облігації внутрішньої державної позики, строк погашення яких настав або визначений моментом пред'явлення вимоги, на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень;

4) внутрішньо переміщена особа здійснила операції з купівлі безготівкової та/або готівкової іноземної валюти (крім валюти, отриманої від благодійних організацій або придбаної для оплати медичних (у тому числі реабілітаційних, протезування) соціальних та/або освітніх послуг), а також банківських металів на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень;

5) внутрішньо переміщена особа має у власності житлове приміщення/частину житлового приміщення, що розташовані на територіях, не включених до переліку територій, або на територіях, включених до переліку територій, щодо яких визначено дату завершення бойових дій (дату припинення можливості бойових дій) або тимчасової окупації (крім житлових приміщень, які непридатні для проживання, що документально підтверджено органами місцевого самоврядування або за технічної можливості інформацією щодо житлових приміщень, внесених до Державного реєстру майна, пошкодженого та знищеного внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації проти України, або житлового приміщення (частини житлового приміщення площею менш як 13,65 кв. метра на одного члена сім'ї)» [6].

На нашу думку певні норми вищевказаних нормативно-правових актів, які позбавляють внутрішньо переміщених осіб права на отримання соціальної допомоги є недоречними та антигуманними.

По-перше, позбавлення соціальної допомоги у разі наявності на депозитному банківському рахунку (рахунках) коштів у загальній сумі, що перевищує 100 тис. гривень, або облігації внутрішньої державної позики, строк погашення яких настав або визначений моментом пред'явлення вимоги, на загальну суму, що перевищує 100 тис. гривень призводить до того, що кошти, які залишилися у внутрішньо переміщених осіб не будуть вкладені в

банківську систему України, яка є «кровоносними судинами» і без того вже зруйнованої війною економіки України.

По-друге, позбавлення соціальної допомоги внутрішньо переміщених осіб у разі виїзду за кордон також не є доречним. Переважна більшість громадян України, що виїхали за кордон це жінки та діти, які рятувалися від війни. Економія на такій категорії громадян державних коштів є по меншій мірі антигуманною.

По-третє, позбавлення соціальної допомоги ВПО, які купили іноземну валюту (наприклад з метою виїзду за кордон) також, на нашу думку не є доречним і позбавляє грошової допомоги вразливі категорії громадян України.

Висновки. Отже, законодавець з одного боку декларує матеріальну підтримку внутрішньо переміщених осіб шляхом надання їм соціальної допомоги, а з іншого застосовує певні обмеження і умови щодо отримання такої допомоги. Ми вважаємо, що було б доречно скасувати норми, які позбавляють права внутрішньо переміщених осіб на отримання соціальної допомоги у разі:

наявності на депозитному банківському рахунку (рахунках) коштів у загальній сумі, що перевищує 100 тис. гривень;

виїзду за кордон;

купівлі іноземної валюти на суму, що перевищує 100 тис. гривень.

На наш погляд такі норми по-перше приносять негативний економічний ефект для держави в цілому, а по-друге позбавляють внутрішньо переміщених осіб матеріальної підтримки у дуже скрутний для них час.

Список літератури:

1. Микитентко Є. В. Загальні проблеми реалізації правового статусу внутрішньо переміщених осіб. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 4. 315 с.
2. Козинець І. Г., Шестак Л. В. Міжнародні стандарти захисту та допомоги внутрішньо переміщеним особам. *Молодий вчений*. 2014. № 12 (15) частина 1. 328 с.
3. Офіційний веб-портал Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. URL : <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html/>
4. Про надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованій території України і районів проведення антитерористичної операції: Постанова КМУ № 505 від 01.10.2014 р. Офіційний вісник України, 80 Ст. 2271.
5. Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам: Постанова КМУ № 332 від 20.03.2022 р. Офіційний вісник України, 26 Ст. 1418.
6. Деякі питання підтримки внутрішньо переміщених: Постанова КМУ № 709 від 11.07.2023 р. Офіційний вісник України, 69 Ст. 3990.

References:

1. Mykytenko, Ye. V. (2015). *Zagalni problemy realizatsii pravovoho statusu vnutrishnio peremishchenykh osib* [General problems of implementing the legal status of internally displaced persons]. *Yurydychnyi naukovyj elektronnyi zhurnal* [Juridical scientific electronic journal], no. 4, 315 p.
2. Kozynets, I. H. & Shestak, L.V. (2014). *Mizhnarodni standarty zakhystu ta dopomohy vnutrishnio peremishchenym osobam* [International standards for protection and assistance for internally displaced persons]. *Molodyi vchenyi* [Young scientist], no. 12 (15), part 1, 328 p.
3. Ministry of Social Policy of Ukraine. Official web-portal. Available at : <https://www.msp.gov.ua/news/14748.html/>
4. The Cabinet of Ministry of Ukraine (2014) Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine ‘On the provision of monthly targeted assistance to persons displaced from the temporarily occupied territory of Ukraine and the areas of the anti-terrorist operation’ no. 505 from 01.10.2014. *Official Gazette of Ukraine*, 80 Art. 2271.

5. The Cabinet of Ministry of Ukraine (2022) Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 'Some issues of payment of accommodation allowance to internally displaced persons' no. 332 from 20.03.2022. *Official Gazette of Ukraine*, 26 Art. 1418.

6. The Cabinet of Ministry of Ukraine (2023) Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine 'Some issues of support for internally displaced persons' no. 709 from 11.07.2023. *Official Gazette of Ukraine*, 69 Art. 3990.

Objective. The objective of the article is the study of the problem of implementation and effectiveness of social assistance provided to internally displaced persons in Ukraine.

Methods. Solving the set tasks is carried out using such methods as the analysis and generalization of scientific, popular scientific literature and legal acts that provide certain material benefits to internally displaced persons in Ukraine.

Results. The author substantiates and analyzes the effectiveness of social assistance provided to internally displaced persons and proposes to apply certain changes and additions to the current legislation, which regulates the procedure for calculating, determining and paying social assistance to internally displaced persons in Ukraine, namely to cancel certain norms that deprive internally displaced persons of their right to receive social assistance.

First, to cancel Part 3 of Clause 7 of the Procedure for Providing Accommodation Assistance to Internally Displaced Persons, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 20, 2022 No. 332 "Some Issues of Payment of Accommodation Assistance to Internally Displaced Persons", which provides grounds for refusing to provide social assistance to an internally displaced person if such person has funds in the deposit bank account(s) in the total amount exceeding UAH 100,000.

Secondly, to cancel Part 4 of Clause 7 of the "Procedure for providing accommodation assistance to internally displaced persons", approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 20, 2022 No. 332 "Some issues of payment of accommodation assistance to internally displaced persons", which provides grounds for refusing provision of social assistance to an internally displaced person, execution by such person of a transaction for the purchase of non-cash and/or cash foreign currency (except currency received from charitable organizations or purchased for payment of medical (including rehabilitation, prosthetics) social and/or educational services), as well as bank metals for a total amount exceeding UAH 100,000.

Thirdly, to cancel part 2 of paragraph 1 of the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of support for internally displaced persons" No. 709 of July 11, 2023, which provides that the reason for refusing to provide social assistance to an internally displaced person is the departure of such a person abroad.

In author's opinion, such regulations firstly bring a negative economic effect, and secondly, they deprive internally displaced persons of material support in a very difficult time for them.

Key words: social assistance, benefits, benefits, social and legal guarantees, internally displaced persons